

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

Richtsnoeren betreffende de uitoefening van het recht op vrij verkeer van werknemers tijdens de uitbraak van COVID-19

(2020/C 102 I/03)

De COVID-19-crisis heeft geleid tot de invoering van nooit eerder geziene maatregelen in alle EU-lidstaten, waaronder de herinvoering van controles aan hun binnengrenzen.

In de “Richtsnoeren voor grensbeheermaatregelen tot bescherming van de gezondheid en tot waarborging van de beschikbaarheid van goederen en essentiële diensten ⁽¹⁾” zijn de beginselen voor een geïntegreerde aanpak van doeltreffend grensbeheer ter bescherming van de gezondheid vastgesteld, die tegelijkertijd de integriteit van de interne markt waarborgen. Overeenkomstig punt 23 van de richtsnoeren moeten de lidstaten het verkeer van grensarbeiders mogelijk maken en faciliteren, met name – maar niet alleen – van de grensarbeiders die werken in de gezondheidszorg en de levensmiddelensector, en andere essentiële diensten (zoals kinderopvang, ouderenzorg, essentieel personeel voor nutsvoorzieningen) om een continuïteit in de beroepsactiviteit te waarborgen.

Hoewel de beperkingen van het recht van vrij verkeer van werknemers kunnen gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de openbare orde, de openbare veiligheid of de volksgezondheid, moeten zij noodzakelijk en evenredig zijn en gebaseerd zijn op objectieve en niet-discriminerende criteria.

Grensarbeiders, gedetacheerde werknemers ⁽²⁾ en seizoenarbeiders wonen in het ene land, maar werken in een ander land. Velen van hen zijn voor hun ontvangende lidstaten van cruciaal belang, bijvoorbeeld voor de gezondheidszorg, het verlenen van andere essentiële diensten, waaronder het opzetten en onderhouden van medische uitrusting en infrastructuur, of het waarborgen van de levering van goederen. Daarom is een gecoördineerde aanpak op EU-niveau, die ervoor zorgt dat deze werknemers de binnengrenzen kunnen blijven overschrijden, van cruciaal belang.

Naar aanleiding van de oproep van de Europese Raad ⁽³⁾ aan de Commissie om de situatie van de grens- en seizoenarbeiders die essentiële activiteiten moeten kunnen blijven uitvoeren, aan te pakken en tegelijkertijd de verdere verspreiding van het virus te voorkomen, en naar aanleiding van de richtsnoeren voor grensbeheermaatregelen tot bescherming van de gezondheid en tot waarborging van de beschikbaarheid van goederen en essentiële diensten, en met name lid 23 daarvan, worden de lidstaten in de onderstaande richtsnoeren verzocht specifieke maatregelen te nemen om een gecoördineerde aanpak op EU-niveau te waarborgen ⁽⁴⁾. Het gaat hierbij om bovengenoemde werknemers, met name werknemers die de grens moeten overschrijden om hun werkplek te bereiken omdat zij cruciale beroepen uitoefenen waarbij zij activiteiten verrichten in verband met essentiële diensten. Dit moet ook gelden voor gevallen waarin de bovengenoemde werknemers een lidstaat slechts gebruiken als doorreisland om een andere lidstaat te bereiken. Deze richtsnoeren doen geen afbreuk aan de specifieke maatregelen die zijn uiteengezet in de Mededeling over de toepassing van green lanes ⁽⁵⁾ of in de Richtsnoeren inzake het vergemakkelijken van de luchtvaartverrichtingen tijdens de uitbraak van COVID-19 ⁽⁶⁾.

De lidstaten moeten zelfstandigen die de in deze richtsnoeren genoemde cruciale beroepen uitoefenen, op dezelfde wijze behandelen.

Werknemers die cruciale beroepen uitoefenen

1. In sommige delen van de EU, met name in grensregio's, oefenen werknemers cruciale beroepen uit waarvoor het essentieel is dat zij onbelemmerd de grenzen kunnen oversteken. Door de lidstaten ingevoerde beperkingen in verband met de overschrijding van hun grenzen kunnen tot extra moeilijkheden leiden of zelfs de inspanningen om de COVID-19-crisis te bestrijden, belemmeren.

⁽¹⁾ C(2020) 1753 final.

⁽²⁾ Werknemers die tijdelijk door hun werkgever die in een lidstaat is gevestigd, worden uitgezonden om in een andere lidstaat te werken om een dienst te verrichten.

⁽³⁾ Lid 4 van de gezamenlijke verklaring van de leden van de Europese Raad van 26 maart 2020.

⁽⁴⁾ De Leidraad voor de uitvoering van de tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU, het faciliteren van doorreisregelingen voor de repatriëring van EU-burgers, en de gevolgen voor het visumbeleid (C(2020) 2050 final) bevat maatregelen met betrekking tot grensarbeiders en seizoenarbeiders uit derde landen.

⁽⁵⁾ C(2020) 1897 final.

⁽⁶⁾ C(2020) 2010 final.

2. De voortzetting van het vrije verkeer van alle werknemers in cruciale beroepen is essentieel, zowel voor grensarbeiders als voor gedetacheerde werknemers. De lidstaten moeten werknemers in staat stellen het grondgebied van de ontvangende lidstaat te betreden en vrije toegang tot hun werkplek te hebben als zij met name een van de volgende beroepen uitoefenen ⁽⁷⁾:
- gezondheidswerkers, met inbegrip van paramedische beroepen;
 - verzorgend personeel in de gezondheidszorg, met inbegrip van kinderverzorgers, verzorgers van personen met een handicap en verzorgers in de ouderenzorg;
 - wetenschappelijk medewerkers in industrieën in de gezondheidssector;
 - werknemers in de farmaceutische sector en in de sector medische hulpmiddelen;
 - werknemers die betrokken zijn in de levering van goederen, met name in de distributieketen van geneesmiddelen, medische uitrusting, medische hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, met inbegrip van de installatie en het onderhoud ervan;
 - specialisten op het gebied van informatie- en communicatietechnologie;
 - technici op het gebied van informatie en communicatie en andere technici voor het essentiële onderhoud van de uitrusting;
 - beroepsbeoefenaars op het gebied van engineering zoals ingenieurs en technici op het gebied van energie en elektrotechnici;
 - personen die werken aan kritieke of anderszins essentiële infrastructures;
 - vakspecialisten op het gebied van wetenschap en techniek (met inbegrip van technici op het gebied van waterinstallaties);
 - veiligheidswerkers;
 - brandweerlieden/politieagenten/gevangenisbewakers/beveiligingspersoneel/civielebeschermingspersoneel;
 - beroepsbeoefenaars op het gebied van de productie en verwerking van levensmiddelen en aanverwante beroepen en onderhoudspersoneel;
 - bedieners van arbeidswerktuigen op het gebied van levensmiddelen en aanverwante producten (met inbegrip van exploitanten van inrichtingen voor de productie van levensmiddelen);
 - werknemers in de vervoerssector ⁽⁸⁾, met name:
 - bestuurders van auto's en bestelwagens en bestuurders van motorrijwielen ⁽⁹⁾, vrachtwagen- en buschauffeurs (met inbegrip van bus- en tramchauffeurs) en ambulancebestuurders, met inbegrip van bestuurders die vervoersbijstand verlenen in het kader van het Uniemechanisme voor civiele bescherming en bestuurders die gerepatrieerde EU-burgers vervoeren vanuit een andere lidstaat naar hun plaats van herkomst;
 - luchtvaartpiloten;
 - machinisten; treincontroleurs en -begeleiders, personeel van onderhoudswerkplaatsen en personeel van infrastructuurbeheerders die betrokken zijn bij het beheer van het verkeer en capaciteitstoeiwijzing;
 - werknemers in de maritieme sector en in de binnenvaart;
 - vissers;
 - personeel van overheidsinstellingen, met inbegrip van internationale organisaties, in kritieke functies.
3. De Commissie dringt er bij de lidstaten op aan specifieke, lastenvrije en snelle procedures vast te stellen voor grensoverschrijdingen met een regelmatige stroom van grensarbeiders en gedetacheerde werknemers, zodat voor die werknemers een vlotte doorgang wordt gewaarborgd. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door, waar passend, te voorzien in specifieke rijstroken aan de grens voor dergelijke werknemers of specifieke stickers die door de naburige lidstaten worden erkend om hun toegang tot het grondgebied van de werkstaat te vergemakkelijken. De Commissie zal deze week ook snel het Technisch Comité voor het vrije verkeer van werknemers consulteren om beste praktijken vast te stellen die tot alle lidstaten kunnen worden uitgebreid en die deze werknemers in staat stellen hun essentiële werkzaamheden zonder onnodige belemmeringen uit te oefenen.

⁽⁷⁾ De categorieën volgen de ESCO-classificatie (Europese classificatie van vaardigheden, competenties, kwalificaties en beroepen), de Europese meertalige classificatie van vaardigheden, competenties, kwalificaties en beroepen. Zie <https://ec.europa.eu/esco/portal/how-touse/21da6a9a-02d1-4533-8057-dea0a824a17a?resetLanguage=true&newLanguage=nl>

⁽⁸⁾ Zie verdere, specifieke richtsnoeren over werknemers in de vervoerssector in C(2020) 1897 final — Mededeling van de Commissie over de toepassing van green lanes in het kader van de Richtsnoeren voor grensbeheermaatregelen tot bescherming van de gezondheid en tot waarborging van de beschikbaarheid van goederen en essentiële diensten.

⁽⁹⁾ Bestuurders van motorrijwielen alleen wanneer zij medische uitrusting, medische hulpmiddelen of persoonlijke beschermingsmiddelen vervoeren.

Gezondheidscontroles:

4. Gezondheidscontroles van de grensarbeiders en de gedetacheerde werknemers moeten plaatsvinden onder dezelfde voorwaarden als die van onderdanen die dezelfde beroepen uitoefenen.
5. Afhankelijk van de beschikbare infrastructuur kunnen gezondheidscontroles voor of na de grens worden uitgevoerd om een vlot verkeer te garanderen. Om overlappingen en wachttijden te voorkomen, moeten de lidstaten de gezondheidscontroles zodanig onderling coördineren dat die maar aan één kant van de grens worden uitgevoerd. Checks en gezondheidscontroles moeten op zodanige wijze worden uitgevoerd dat de werknemers de voertuigen niet hoeven te verlaten en moeten in beginsel gebaseerd zijn op de elektronische meting van de lichaamstemperatuur. De temperatuur van de werknemers mag normaliter niet meer dan drie keer op dezelfde dag worden gecontroleerd. Indien de werknemer koorts heeft en de grensautoriteiten van oordeel zijn dat hij/zij de reis niet mag voortzetten, moet de werknemer toegang hebben tot passende gezondheidszorg onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van de werkstaat. De informatie over deze persoon moet worden gedeeld met de betrokken naburige lidstaat.
6. Voor de in punt 19 van de *Mededeling over de toepassing van green lanes* bedoelde werknemers in de vervoerssector zijn de in die richtsnoeren bedoelde specifieke maatregelen betreffende de gezondheidscontroles van toepassing.

Andere werknemers

7. De lidstaten moeten grensarbeiders en gedetacheerde werknemers toestaan hun grenzen te blijven overschrijden om zich naar hun werkplek te begeven als de werkzaamheden in de betrokken sector in de ontvangende lidstaat nog steeds zijn toegestaan.
8. In situaties die kunnen leiden tot een wijziging in de lidstaat van verzekering van de werknemer ⁽¹⁰⁾, moeten de lidstaten gebruikmaken van de in artikel 16 van Verordening (EG) nr. 883/2004 ⁽¹¹⁾ vastgestelde uitzondering om de socialezekerheidsdekking van de betrokken werknemer ongewijzigd te laten. Om een dergelijke uitzondering aan te vragen, moet de werkgever een verzoek indienen bij de lidstaat aan de wetgeving waarvan de werknemer wenst onderworpen te worden.

Seizoenarbeiders

9. Sommige sectoren van de economie, met name de landbouwsector, zijn in verschillende lidstaten sterk afhankelijk van seizoenarbeiders uit andere lidstaten. Om als gevolg van de crisis te kunnen reageren op een tekort aan arbeidskrachten in deze sectoren, moeten de lidstaten informatie uitwisselen over hun verschillende behoeften, bijvoorbeeld via vaste kanalen van het Technisch Comité voor het vrije verkeer van werknemers. Er wordt aan herinnerd dat seizoenarbeiders in de landbouw in bepaalde omstandigheden cruciale functies met betrekking tot het oogsten, het planten of het verzorgen van het gewas, vervullen. In een dergelijke situatie moeten de lidstaten deze werknemers op dezelfde manier behandelen als de werknemers die bovengenoemde cruciale beroepen uitoefenen. De lidstaten moeten eveneens deze werknemers toestaan hun grenzen te blijven overschrijden om te werken als de werkzaamheden in de betrokken sector in de ontvangende lidstaat nog steeds zijn toegestaan. De lidstaten moeten de werkgevers ook inlichten over de noodzaak om te voorzien in een adequate bescherming van de gezondheid en de veiligheid.
10. De Commissie dringt er bij de lidstaten op aan specifieke procedures op te zetten om een vlotte grensovergang voor deze werknemers te verzekeren en zij zal ook een beroep doen op het Technisch Comité voor het vrije verkeer van werknemers om beste praktijken vast te stellen die tot alle lidstaten kunnen worden uitgebreid om deze werknemers in staat te stellen hun werkzaamheden zonder onnodige belemmeringen uit te oefenen.

⁽¹⁰⁾ In het geval van meerdere activiteiten in twee lidstaten, wanneer een grensarbeider die momenteel werkzaam is zowel in de werkstaat als in de lidstaat van verblijf en die verzekerd is in de werkstaat omdat zijn/haar activiteit in de lidstaat van verblijf niet aanzienlijk is, de drempel van 25 % van de werktijd overschrijdt als gevolg van de door bepaalde lidstaten genomen beperkende maatregelen.

⁽¹¹⁾ Verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels.